

– дієслівні кліше: дієслово + іменник, дієслово + прийменник + іменник : *retain a copy, involve in a transaction*.

Проаналізувавши дослідницький матеріал, можемо констатувати, що іменні кліше значно переважають (майже у 2 рази) над дієслівними кліше через іменний характер ділових текстів.

В ділових документах можна знайти приклади кліше як стійких пар, які складаються із синонімічних елементів і мають алітераційний зв'язок (*conditions, amendments and addenda*). Слід зазначити, що для ділових листів характерні як нейтральні ділові стандарти (*with regard to, to call to mind*), так і розмовні (*as a matter of fact, a sort of*). Деякі кліше називаються «слова-сигнали» – певні слова і фрази, які є маркерами наступного за ними змісту: *for the purposes of this letter of, in connection with a possible engagement, it is understood that, according to our deal, in consideration* [2 с. 106].

Висновки. Матеріал, проаналізований вище, довів, що для ділових текстів характерно домінування клішованих одиниць різних типів, які виконують функцію текстотворення. Це обумовлено вимогою до текстів ділової сфери презентувати матеріал послідовно, чітко та логічно. До того ж тексти офіційно-ділового стилю мають організовану та надзвичайно стійку структуру, що в поєднанні з клішованими одиницями різних типів дозволяє розглядати ділові тексти як клішовані тексти ділової сфери. Продемонстрований вище матеріал дозволяє зорієнтувати адресанта у виборі відповідних типів клішованих одиниць, композиційних та мовних прийомів. Результати дослідження дозволяють визначити подальші напрямки наукового пошуку: дослідити стилістичний та прагматичний потенціал мовленнєвих кліше в англомовних текстах офіційно-ділового стилю.

Література:

1. Горшков А. И. Русская стилистика. Стилистика тек- ста и функциональная стилистика: учеб. для пед университетов и гуманитарных вузов / А. И. Горшков. – М. : АСТ : Астрель, 2006. – 367 с.
2. Дабкина И. В. Прагмалингвистические аспекты письменного делового общения: На материале англоязычных текстов контрактов и деловой корреспонденции: Дис канд фил.наук: спец.10.02.04 / И. В. Дабкина. – Самара, 2001.
3. Зорина Т. П. Лингвистическая характеристика современной немецкой коммерческой корреспонденции как жанра деловой прозы. Дис. канд. филол. наук. МГПИИЯ им. М. Тореца. спец. 10.02.04 / Т. П. Зорина. – М., 1971 – 233 с.
4. Казанцев, А. И. Особенности перевода клише и штампов официально-делового языка (на материале французского языка) : учеб. пособие / А. И. Казанцев. – Челябинск : Челяб. гос. ун-т, 2002. – 67 с.
5. Partridge E. A dictionary of Clichés / E. Partridge. – London, 1980. – 261 с.

УДК 811.112.2'367.625.43

О. О. Боровська,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ НІМЕЦЬКИХ ПАРТИЦИПІВ У РАМКАХ ГЕНЕРАТИВНОЇ ГРАМАТИКИ

Статтю присвячено розгляду та аналізу методів дослідження німецьких партиципів у рамках генеративної лінгвістики. З'ясовано особливості та принципи наукового пошуку у генеративній теорії; висвітлено можливості та обґрунтовано переваги застосування цих методів для вивчення та опису граматичного статусу німецьких партиципів; визначено ключові моменти синтаксичного аналізу; розроблено методіку дослідження німецьких партиципів згідно принципів генеративного синтаксису.

Ключові слова: партицип, генеративна граматики, клауза, трансформаційний аналіз, структурно-функціональний метод, теорія принципів та параметрів.

METHODOLOGY OF RESEARCH OF GERMAN PARTICIPLES WITHIN GENERATIVE GRAMMAR

The article is devoted to the study and analysis of research methods of German participles in the frame of generative linguistics. The peculiarities and the principles of scientific inquiry within generative theory have been outlined. The transformational analysis, the structural-functional method and the modular approach have been characterized. The potential and the advantages of applying these methods for study and description of the grammatical status of German participles have been defined and substantiated. The key lines of the syntactic analysis have been specified: the syntactic behavior of participles and their constructions in the sentence, that is the syntactic role in the surface structure and determining the functional-semantic equivalents; the syntactic structure and the peculiarities of argument environment of participles; interrelation of the main and the participial clause; the position of participles in the sentence depending on their syntactic role. The procedure of study of German participles in accordance with the principles of generative syntax has been developed.

Key words: participle, generative grammar, clause, transformational analysis, structural-functional method, theory of principles and parameters.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ НЕМЕЦКИХ ПАРТИЦИПОВ В РАМКАХ ГЕНЕРАТИВНОЙ ГРАММАТИКИ

В статье рассматриваются и анализируются методы исследования немецких партиципов в рамках генеративной лингвистики. Определены особенности и принципы научного поиска в генеративной теории; выявлены возможности и преимущества применения этих методов для изучения и описания грамматического статуса немецких партиципов; разработана методика исследования партиципов в соответствии с принципами генеративного синтаксиса.

Ключевые слова: партицип, генеративная граматики, клауза, трансформационный анализ, структурно-функциональный метод, теория принципов и параметров.

Одним з ключових питань лінгвістики є проблема методології. Серед найбільш загальних лінгвістичних методів, які можна назвати парадигмальними, виділяють порівняльно-історичний, структурний, функціональний та конструктивний, кожному з яких властива своя розгалужена система прийомів дослідження й опису мов [7, с. 52]. Поява *генеративної лінгвістики* – одного з варіантів формальної граматики – ознаменувала корінний перелом у методології наукового пошуку: від філософського біхевіоризму до вивчення внутрішніх механізмів взаємовідношень мови і мислення [1, с. 17]. Ідеї та принципи *генеративної (породжувальної, або трансформаційної) граматики* були розвинені американським ученим Н. Хомським. Він запропонував перейти від практики суворого й точного опису матеріалу у вигляді списків одиниць і відповідних для них відношень до розв'язання пояснювальних завдань – вияву законів, що становлять основу будь-якої мови

[5, с. 207], тобто глибинних закономірностей породження мовлення. Генеративна граматики (ГГ) посідає чільне місце серед найпопулярніших лінгвістичних теорій у сучасній граматичній науці. Вона покликана пояснити не тільки існування більшості мовних явищ, але й відсутність тих явищ, які не спостерігаються в сучасних мовах. Провідна ідея ГГ – дворівневе представлення синтаксису в мовному апараті людини: рівня глибинної структури (ГС) й рівня поверхневої структури (ПС). Обидва рівні пов'язані між собою трансформаціями, які можуть переводити одну ГС в декілька різних ПС [4, с. 20].

Проблемою опису мови та пошуків ефективних методів її дослідження у рамках генеративної теорії займаються такі вчені, як Л. А. Долгополова, І. Р. Буніятова, Ю. Й. Мельник, А. П. Загнітко, С. В. Плотницька, Я. Г. Тестелець, О. В. Мітреніна та інші. **Актуальність** нашої статті зумовлено необхідністю подальшої розробки методики вивчення різних синтаксичних одиниць у межах ГГ.

Метою статті є розгляд та аналіз методики дослідження німецьких партиципів, яку дає в розпорядження мовознавця генеративна теорія. Для досягнення окресленої мети визначено такі **завдання**: 1) розглянути методи дослідження мовних одиниць та явищ у рамках генеративної лінгвістики; 2) з'ясувати особливості наукового пошуку у генеративній теорії; 3) проаналізувати можливість та переваги застосування цієї методики для дослідження німецьких партиципів.

Виклад основного матеріалу. Прагнення лінгвістів до нормалізації мови викликало потребу в дослідженні частини-мовної проблематики. Пошуки критеріїв класифікації виявили існування синкретичних одиниць з ознаками кількох частин мови. Так, категоріальна ідентифікація німецьких партиципів ускладнюється наявністю у них дієслівних та ад'єктивних потенцій. Під впливом структурно-семантичної ситуації контексту відбувається або активізація дієслівних властивостей партиципів, що зближує їх з фінітними формами, або ж їх нейтралізація, і партиципи змикаються з широким колом прикметників та прислівників. Така подвійна природа партиципа пояснює невпинний інтерес мовознавців до пошуку шляхів з'ясування його граматичного статусу.

В еволюції поглядів на частини-мовну належність німецьких партиципів можна виокремити 3 етапи: 1) виділення партиципів в окрему частину мови (сформувалося в німецькому мовознавстві під впливом грецької і латинської граматичної традиції і панувало до XVIII ст.); 2) трактування партиципів як нефінітних форм дієслова (праці В. Г. Адмоні, Б. О. Абрамова, У. Енгеля, Г. Гельбіга / І. Буша, граматики Дуден); 3) включення німецьких партиципів до складу різних частин мови – класу прикметника і класу дієслова (GDS, граматики П. Айзенберга).

Формальна теорія частин мови, представлена у рамках ГГ, заснована на припущенні про існування невеликої кінцевої кількості універсальних категорій, як-от: *N* (іменник), *V* (дієслово), *ADV* (прислівник), *P* (прийменник) тощо. Це – *вихідні категорії*, які в той чи інший спосіб реалізуються у будь-якій мові у вигляді системи частин мови, властивий тільки цій мові. При цьому кожна адекватна теорія частин мови повинна пояснювати, як відбувається така реалізація, наприклад, яким чином вихідна категорія *V* реалізується у ПС цієї мови у вигляді інфінітива, дієприкметника, дієприслівника, супіна тощо, тобто таких категорій, що не є універсальними. Універсальні, або вихідні, категорії вводяться правилами безпосередніх складників. Зазнавши дії трансформаційного й морфологічного компонентів граматики, вихідні категорії перетворюються на поверхневі сутності – частини мови, що притаманні кожній окремій мові [3, с. 171]. Отже, *категорію партицип* у німецькій мові можна трактувати як таку, що не вводиться правилами безпосередніх складників, а являє собою частину мови у поверхневій структурі, похідну від більш глибинної дієслівної групи (*VP*), що зазнала специфічних змін у результаті дії трансформаційних і морфологічних правил.

Формалізм постулює мовну структуру незалежно від будь-яких функцій та заперечує вплив функцій та комунікативних цілей на систему мови. У цьому він протиставляється функціоналізму, задача якого полягає в поясненні мовної форми через її функцію. Ми поділяємо думку Дж. Бейлін про співвідношення формальних і функціональних граматичних пояснень. З позицій генеративістів він вважає, що форма мови автономна, мовна компетенція існує незалежно від мовної діяльності, тобто окремих живих мовних форм у конкретних випадках, тому генеративна граматики як теорія «компетенції» і функціональна лінгвістика як теорія «діяльності» не відкидають, а взаємодоповнюють одна одну [8, с. 15].

Переосмислення та використання певних понять традиційної граматики, продовження розробки ідей структуралістів та впровадження власних оригінальних ідей дозволило генеративістам представити суперечливі відношення форми речення та його змісту у вигляді концепції глибинних та поверхневих структур: при утворенні так званих правильних речень будь-якої мови спочатку утворюється деяке абстрактне семантичне утворення (*глибинна структура*), яка потім за допомогою правил *трансформації* перетворюється на *поверхневу структуру*: звичайне речення набуває звукового виразу [10, с. 187].

Основні принципи *трансформаційного аналізу* (ТА) сформульовано З. Харрісом на початку 50-х років XX ст. Саме думка про те, що в основі розмаїття синтаксичних типів у природних мовах лежить відносно проста система ядерних типів, які перетворюються за допомогою невеликого набору трансформаційних правил, вважається відправним пунктом для розвитку породжувальної граматики. Представлення синтаксичної структури речення засновано на виведенні складних синтаксичних структур з більш простих за допомогою певних перетворень (трансформацій) [11, с. 519].

В основі *трансформаційного методу* лежать такі допущення [11, с. 519-520]:

1) синтаксична система мови може бути розбита на ряд підсистем, з яких одна є ядерною, або вихідною, а усі інші – її похідні. *Ядерна система* – це набір типів елементарних речень, тобто простих стверджувальних речень – з дієсловом у дійсному способі активного стану теперішнього часу;

2) кожне ядерне речення описує елементарну ситуацію, а тип ядерного речення – клас елементарних ситуацій;

3) будь-який складний синтаксичний тип отримується з одного чи декількох ядерних речень застосуванням до них впорядкованого набору обов'язкових чи факультативних трансформацій. Трансформації або зовсім не змінюють зміст ядерних речень, або змінюють його лише у незначній мірі і строго певним чином, оскільки вони зберігають незмінний лексичний склад ядерних речень і синтаксичні відношення між лексемами.

Отже, методика ТА спрямована на вияв схожості й відмінності між синтаксичними конструкціями шляхом установлення правил перетворення їхніх ядерних структур і набору таких трансформацій за умови збереження лексичного складу конструкцій і синтаксичних зв'язків їхніх складників. У граматичній семантиці ТА використовується для характеристики на підставі трансформаційного потенціалу морфологічних і семантичних ознак лексем, належності їх до певних класів і розрядів. У сучасній лінгвістиці ця методика залишається прийомом демонстрації ознак мовних явищ на підставі їхніх трансформаційних можливостей [7, с. 56- 57]. Вона дає змогу вирішувати ряд актуальних у рамках запропонованої роботи формально-граматичних та змістових завдань: 1) визначати спільне і специфічне в синтаксичних структурах; 2) виявляти омонімічні структури; 3) удосконалювати й уточнювати класифікацію мовних структур; 4) з'ясувати семантичні ознаки трансформованих висловлень; 5) встановлювати відношення між структурами, що мають однакову дистрибуцію.

При трансформації партиципiальнi конструкцiї (ПК) виявляються еквiвалентними рiзним типам пiдрядних речень. При цьому партицип в адвербiальному значеннi може бути, наприклад, i темпоральним, i каузальним або мати iншi значення; партицип може виступати в атрибутивному, адвербiальному та спiвпредикативному значеннях, тобто синтаксичнi ролi партиципiв при трансформацiї можуть виявитися рiзними та переплiтатися як в рамках одного значення (iii), так i в межах рiзних синтаксичних ролей (i; ii) (приклади взятi з Helbig/Buscha 1996 [13, с. 665-667]):

i. Der Schriftsteller, sein Buch in vielen Richtungen ausdrucklich offenhaltend, fordert zur Kritik immer wieder heraus.

a) Der Schriftsteller, der sein Buch in vielen Richtungen ausdrucklich offenhalt, fordert zur Kritik immer wieder heraus (*attributiv*).

b) Indem (Weil) der Schriftsteller sein Buch in vielen Richtungen ausdrucklich offenhalt, fordert er zur Kritik immer wieder heraus (*adverbial*).

ii. Die Tochter schaute den Vater, um um Verzeihung zu bitten, lange an.

a) Die Tochter schaute den Vater mit einem um Verzeihung bittenden Blick lange an (*attributiv*, d.h: Sie bittet durch den Blick um Verzeihung).

b) Die Tochter schaute den Vater lange an, wobei (indem) sie ihn um Verzeihung bat (*nebenpradikativisch* d.h: Sie bittet ihn mit Worten um Verzeihung).

iii. Durch das Referat angeregt, meldete sich der Abgeordnete zur Diskussion.

a) Nachdem der Abgeordnete durch das Referat angeregt worden war, meldete er sich zur Diskussion (*temporal*).

b) Weil der Abgeordnete durch das Referat angeregt worden war, meldete er sich zur Diskussion (*kausal*).

Трансформацiї застосовуються як один з класифiкацiйних прийомiв, що дозволяє встановити можливiсть вираження подiбного граматичного значення рiзними утвореннями у межах однiєї схеми i розкрити таким чином зв'язки мiж рiзними сторонами граматичної будови. Важливим є не лише механiчне створення трансформацiй, а й визначення їх мiсця у системi мови iз урахуванням особливостей функцiональних стилiв.

Згiдно з основними положеннями генеративного синтаксису, речення класифiкують за структурною ознакою за допомогою поняття *клаузи*. Центром речення як предикатно-аргументної структури є *предикат*, що спiввiдносить з *аргументами* й *ад'юнктами*. Аргумент виступає як обов'язкова валентна позицiя предиката, а ад'юнкт – як його факультативна позицiя [4, с. 68].

Клауза визначається як будь-яка група, у тому числi i непередикативна, вершиною якої є дiєслово, а за вiдсутностi повнозначного дiєслова – зв'язка або граматичний елемент, що виконує роль зв'язки. Це поняття називають також *елементарним реченням* або *предикацiєю*. Речення являє собою *фiнiтну клаузу*. *Нефiнiтнi клаузи* – iнфiнiтивнi, партиципiальнi та герундiйнi звороти мають ту саму ролеву структуру, що й вiдповiднi речення з фiнiтним дiєсловом [9, с. 255-256]. Обидвi групи позначають конкретнi подiї та ситуацiї, характеризуються структурним членуванням та можуть складатися з менших синтаксичних одиниць – фразових категорiй. Фiнiтна та нефiнiтна групи мають певний порядок складникiв: у сучаснiй нiмецькiй мовi фiнiтна група реалiзується за моделлю *SVO* (v); пiдрядне речення – *SOV* (vi); партиципiальна – *OVpart* (iv). У ГС обидвi клаузи (фiнiтна та нефiнiтна) мають однаковий порядок елементiв, розташування дiєслова в партиципiальнiй групi уможливорює трансформацiя перемiщення:

O Vpart

iv. Letzteres behauptend, verwechseln die Theoretiker unter dem Zwang der Invariantensuche Bedeutung und Implikatur [14, S. 213].

S V O

v. Die Theoretiker behaupten Letzteres. Sie verwechseln unter dem Zwang der Invariantensuche Bedeutung und Implikatur.

S O V

vi. Wenn die Theoretiker Letzteres behaupten, verwechseln sie unter dem Zwang der Invariantensuche Bedeutung und Implikatur.

Залежний характер нефiнiтних клауз зумовлюється вiдсутностю у них предикативностi [9, с. 256], яку складають певнi синтаксичнi категорiї.

У сучаснiй нiмецькiй мовi партиципи очолюють *сентенцiальнi сирконстанти* та *сентенцiальнi означення*. Їм властива синтаксична роль *ад'юнкта* (модального, темпорального, каузального тощо) та *атрибута*. Оскiльки властивостi залежних зворотiв визначаються морфологiчними ознаками нефiнiтної форми, що виступає iхньою вершиною, то вони виявляють як властивостi клауз, так i властивостi тих фразових категорiй, якi зазвичай очолюються словами цих частин мови – групи прикметника чи групи прислiвника [9, с. 267].

Ми подiляємо погляд сучасних генеративiстiв, якi наголошують на *клаузальному статусi* нефiнiтних форм дiєслова, що має важливи наслiдки для теорiї речення, а також для iдентифiкацiї природи мовних одиниць. Це звiльняє дослідника вiд тиранiї *verbum finitum* i безплiдних пошукiв прийнятних визначень поняття «предикативностi» та сприяє визнанню дiєслiвного статусу нефiнiтних форм дiєслова на всiх рiвнях мови [2, с. 43; 4, с. 24-25].

Принципи генеративного синтаксису лежать в основi *структурно-функцiонального методу*. Зазначений метод ґрунтується на видiленнi в цiлiсних системах iхньої структури – сукупностi стiйких вiдношень i взаємозв'язкiв мiж елементами та iхньої ролi (функцiї) вiдносно один одного. *Структуру* розумiють як дещо iнварiантне (незмiнне) при певних перетвореннях, а *функцiю* – як «призначення» кожного з елементiв цiєї системи. Основнi етапи процедури структурно-функцiонального методу включають вивчення будови, структури системного об'єкта; дослідження його елементiв та iхнiх функцiональних характеристик; аналіз змiн цих елементiв та iхнiх функцiй; розгляд розвитку (iсторiї) системного об'єкта в цiлому; представлення об'єкта як гармонiйно функцiонуючої системи, усi елементи якої «працюють» на пiдтримання цiєї гармонiї [6, с. 311]. Таким чином, структурно-функцiональний метод виявляється найбільш придатним для опису синтаксичних ролей нефiнiтних форм дiєслова, до яких вiдносяться i партиципи.

Синтаксичний аналіз у запропонованому дослідженнi спрямовано на вирiшення таких моментiв: 1) синтаксична поведiнка партиципiв та утворень з ними в реченнi, а саме синтаксична роль у ПС та визначення функцiонально-семантичних еквiвалентiв; 2) синтаксична структура та особливостi аргументного оточення партиципiв; 3) взаемовiдношення суб'єктiв головної й партиципiальної клаузи (у тому числi – виявлення латентного суб'єкта); 4) позицiя партиципа в реченнi в залежностi вiд його синтаксичної ролi.

Суть найновiшого пiдходу в ГГ викладено у статтi Н. Хомського «Мiнiмалiстична програма лiнгвiстичної теорiї» (1993). У сучасному варiантi ГГ синтаксис розглядається як результат взаємодiї декiлькох вiдносно автономних грама-

тичних підсистем, кожна з яких має певну кількість загальних граматичних закономірностей – *принципів і параметрів*. Кожній граматичній підсистемі відповідає модуль певної граматичної теорії [12].

Модуль X' – теорії дозволяє дослідити принципи й параметри складання партиципціальних груп. Параметрами у цьому випадку слугують порядок слів, позиція партиципа, відношення партиципа з його аргументами та ін.

Проблематика *теорії обмеження* – з'ясування контекстних умов застосування трансформацій, пов'язаних з переміщенням складових [9, с. 574]. Вона уможливує опис можливостей правил переміщення партиципальної групи в межах речення та власне партиципа в межах нефінітної клаузи.

Теорія управління робить можливим дослідження відношень між вершиною партиципальної групи та її складниками, та між партиципальною групою і вершиною, від якої вона залежить.

Отже, принципи сучасного генеративного синтаксису дозволяють точніше розглянути та дослідити синтаксичну поведінку німецьких партиципів, у чому полягають *перспективи* подальших наукових розвідок.

Література:

1. Буниятова И. Р. Генеративная теория как методологическая основа научного поиска в лингвистике / И. Р. Буниятова // Проблемы семантики слова, речення та тексту: зб. наук. пр. – 2001. – № 6. – С. 17–22.
2. Буниятова И. Р. Эволюция гипотаксису в германских мовах (IV – XIII ст.): Монографія / И. Р. Буниятова. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. – 327 с.
3. Бэбби Л. К построению формальной теории «частей речи» / Бэбби Л. // Новое в зарубежной лингвистике. – 1985. – № 25. – С. 171–203.
4. Долгополова Л. А. Инфинитив в історії німецької мови (IX – XX ст.): Монографія / Л. А. Долгополова. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2010. – 207 с.
5. Загнітко А. П. Теорія сучасного синтаксису : Монографія / А. П. Загнітко. – Донецьк : ДонНУ, 2007. – 294 с.
6. Комарова З. И. Методология, метод, методика и технология научных исследований в лингвистике / З. И. Комарова. – Екатеринбург : Изд-во Ур-ФУ, 2012. – 818 с.
7. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
8. Современная американская лингвистика: фундаментальные направления / Под ред. А. А. Кибрика, И. М. Кобозевой, И. А. Секириной. – М. : Едиториал УРСС, 2002. – 480 с.
9. Тестелец Я. Г. Введение в общий синтаксис / Я. Г. Тестелец. – М. : Российский государственный гуманитарный университет, 2001. – 798 с.
10. Хомский Н. Язык и мышление / Н. Хомский: [пер. с англ. Б. Ю. Городецкого]. – М. : Изд-во МГУ, 1972. – 126 с.
11. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – 685 с.
12. Chomsky N. Minimalist program for linguistic theory // View from Building 20 / Ed. by K. Halle & S. J. Keyser / N. Chomsky. – Cambridge (Mass.) : The MIT Press. – 1993. – P. 1–52.
13. Helbig G. Deutsche Grammatik. Ein Handbuch für den Ausländerunterricht / G. Helbig, I. Buscha. – Leipzig : Langenscheidt, 2001. – 654 S.
14. Welke K. Contra Invarianz – Tempus im DaF (I): Präsens und Futur / K. Welke // Deutsch als Fremdsprache: Zeitschrift zur Theorie und Praxis des Deutschunterrichts für Ausländer. – 4. Quartal 2009. – Heft 4. – S. 210–217.

УДК 82.091

Н. Р. Венгринович,

ДВНЗ «Івано-Франківський національний медичний університет», м. Івано-Франківськ

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ НАТУРАЛІЗМУ У ТВОРЧОСТІ ІВАНА ФРАНКА ТА ФРЕНКА НОРРИСА

У статті проведено порівняльний аналіз творчих методів І. Франка та Ф. Норріса в аспекті виявлення збігів і розбіжностей в утвердженні, функціонуванні, розвитку й трансформації натуралізму як у контексті індивідуальних авторських стилів письменників, так і в історико-теоретичних координатах національних і загальносвітового літературного процесу кінця XIX – початку XX ст.

Ключові слова: натуралізм, позитивізм, літературний процес, творчий метод.

REPRESENTATION OF NATURALISM THEORY AND PRACTICE IN IVAN FRANKO'S AND FRANK NORRIS'S CREATIVE WORKS

The article deals with comparative analysis of representation of naturalism theory and practice in I. Franko's and F. Norris's creative works. Historical and literary, theoretical and philosophical foundations of Ukrainian and American versions of naturalism have been clarified in this research. It has been substantiated that synchronous emergence of naturalism in European and American national literary processes points to its objective causation by such cultural and historical factors as general intellectual atmosphere of the epoch, historic juncture peculiarities, national heritages and novel approaches in the world literature development. Substantial political, social and economic, cultural and historical modifications at the border of XIX-XX c. constituted similar encouraging conditions for the development of naturalistic movement in the national literary processes of both Ukraine and the USA. Thus, the fact that I. Franko's and F. Norris's naturalistic experiments had a positive influence on the succeeding development of the Ukrainian and American literatures respectively proves that in the intellectual atmosphere of the mentioned above countries there were favourable conditions for the appearance of naturalistic art and that the world literary process develops in accordance with certain immanent rules with which national literary processes do to a lesser or greater extent agree.

Key words: naturalism, positivism, literary process, creative method.

РЕПРЕЗЕНТАЦИЯ ТЕОРИИ И ПРАКТИКИ НАТУРАЛИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ ИВАНА ФРАНКО И ФРЭНКА НОРРИСА

В статье проводится сравнительный анализ творческих методов И. Франко и Ф. Норриса в аспекте выявления совпадений и различий в утверждении, функционировании, развитии и трансформации натурализма как в контексте индивидуальных авторских стилей писателей, так и в историко-теоретических координатах национальных и общемирового литературного процесса конца XIX – начала XX в.

Ключевые слова: натурализм, позитивизм, литературный процесс, творческий метод.